

Tekstilkunstner

Else Marie Jakobsen (85):

Har fortsatt mye uvevd

Hun har vevd billedtepper og albertavler med budskap til verden. Kunsten hennes kan oppleves i mange land, og Else Marie Jakobsen synes det er godt at hun har skapt noe som vil leve mye lenger enn henne selv.

– Jeg finner inspirasjon overalt! Else Marie Jakobsen er 85, men har fremdeles mye på hjertet. Kunsten hennes er vakker, men også full av sterke uttrykk.

TEKST: ANNE-LINE HENRIKSEN FOTO: EVA KYLLAND

– Ideene kommer bare, jeg vet ikke hvorfra, men jeg er glad for hver dag jeg klarer å komme meg ut i vevstua, sier tekstil- og kirkekunstneren Else Marie Jakobsen.

Det er noen dager siden sist Else Marie satt ved veven. Hun har vært syk og sliter fortsatt med virus på balansenerven. Nå lengter hun etter mer energi og kraft i kroppen. Sommeren er her. Vinteren vi har lagt bak oss, har vært hard.

– Jeg liker ikke å være ”mellom to tepper”. Det beste er å være midt i. Dagen får ikke mening før jeg er i gang i veven, sier tekstilkunstneren som debuterte for mer enn 60 år siden.

Tre av de siste teppene hun laget heter ”Den hellige treenighet” og er på i alt syv kvad-

ratmeter. Det ene henger i Våle kirke i Vestfold. Hun trodde faktisk hun skulle bruke ett år på det, men så fikk hun det ferdig på bare tre måneder – selv om hun ”bare” vever seks timer om dagen. Før tilbrakte hun som oftest 12 timer i vevstua daglig.

Flykter til vevstua

Stua i det koselige huset i Nedre Lunds vei i Kristiansand, bare noen meter fra Otrass munning, er full av blomster, bøker og kunst. Bukettene står ennå etter 85-årsdagen, bøkene og kunsten er samlet gjennom et innholdsrikt liv. I spisestua henger et av Else Maries kjæreste tepper, og det er ikke til salgs. Det heter ”Bleke minner om en mor”.

– Når jeg har hatt det som vanskeligst, har vevstua vært et sted å flykte til. Der har jeg fått bearbeidet sorgen, men også funnet tilbake til gleden.

”Jeg synes liksom vi ble båret oppe av usynlige krefter i disse dagene etter Maartens død. En skulle kanskje ha trodd at jeg nå ville ha bedt veldig, og lest, men langt ifra. Jeg ba ikke en bønn, jeg så ikke i Bibelen, jeg gjorde ingen ting sånt. Jeg følte meg likevel båret frem og kunne legge meg rolig og hvile. Det kom så mye godt fra alle mulige mennesker, brever med bibelsteder og alle ting, jeg tenker med kjærlighet på hjemmebakket brød som kom fra Langenes i Søgne.” (Sitat hentet fra Gunvald Opstads bok om kunstneren.)

At arbeid er en velsignelse, oppdaget Else Marie da sønnen Maarten på 15 år ble drept i en trafikkulykke i 1977.

– Da presten sto i døren og sa at han var død, var det helt ubegripelig. Men jeg husker jeg tenkte at når andre klarer det, må også jeg klare å bære en sånn sorg. Det hadde salmedikteren Svein Ellingsen og kona også gjort da de mistet en datter i trafikken. Jeg fikk en håndskrevet salme fra Svein Ellingsen, og den har hengt på veggen siden.

Da Else Marie klarte å veve igjen, noen måneder etter ulykken, ble det inderlige bilder, med mye hvitt.

– Jeg brukte mye fiolett før, men etter at Maarten døde, måtte de lyse fargene fram.

og vært fortvilt når gamle hus i Kristiansands kvadratur skulle rives. Da det gamle biblioteket skulle jevnes med jorden, holdt hun demonstrasjon på bibliotektrappen. Hun hadde med seg 1,5 millioner monopolkroner i lommen og brente dem opp

bar. En sommer dukket hun opp på Quartfestivalen for å høre gudbarnet sitt rappe, og tidligere i vår var hun med på en utstilling på Festningen i Kristiansand.

– Der hadde jeg gleden av å hilse på ”Hank von Helvete”. En nydelig mann som

”Min første oppdragsgiver var Kirsten Flagstad. Du kan tro jeg var glad!”

i protest. En gang var hun husokkupant i Rådhusgaten for å hindre riving av et bygg. Redd for å si sin mening har hun aldri vært, verken verbalt eller kunstnerisk.

Akkurat *det* virker som en sterk kontrast til den vevre skikkelsen med det milde blikket. Men som kreative mennesker flest, er hun verken konform eller forutsig-

holdt en fabelaktig tale, sier hun begeistret om musikeren og skuespilleren Hans Erik Dyvik Husby. Han har en fortid som stoffmisbruker og er aktuell blant annet som skuespiller i en film om Cornelis Vreeswijk. Han var invitert i forbindelse med en utstilling som heter ”Himmel over Sørlandet”, der Else Marie stilte ut to tepper.

Det kom mange takknemlige tilbakemeldinger på teppene. Det er så mange mennesker som har mistet noen.

Demonstrant

– Hvordan holder du engasjementet levende?

– Det vet jeg ikke, men jeg har behov for å si fra om det jeg synes er urettferdig eller galt. Og så har jeg behov for å veve. Jeg får sagt en del gjennom grafikken og teppene.

Det sies om Else Marie Jakobsen at hun får sagt fra på andre måter også. Noen har til og med brukt betegnelsen ”skarp tunge” og beskrevet henne som ”en dame som slenger med leppa, som er en vennlig sjel, men full av temperament og gnell”, og at hun har *det* til felles med tante

Sofie i Karde-momme by at hun skjeller og smeller tidlig og sent – for den gode sak.

Mens tante Sofie kjefter på de tre røverne Kasper, Jesper og Jonatan, slåss Else Marie mot myndighetene, og de tre røverne som heter kommune, fylke og stat.

Hun startet sitt liv som aktivist våren 1944, og som fredsrudd ved Kristiansand katedralskole. Sammen med de andre elevene boikottet hun eksamen i solidaritet med lærere som var fengslet.

I hele sitt liv har hun slåss for rettferdige kår for kunstnere. Hun har kjempet for å få tekstilkunsten anerkjent,

Et av de kjæreste teppene Else Marie Jakobsen har laget, heter ”Bleke minner om en mor” – hennes egen.

– Jeg måtte gå bort til ham og takke for åpenhjertigheten hans. Jeg har selv sett hva rusmisbruk kan føre til. Det er fryktelige krefter – og en fabelaktig prestasjon å komme seg ut av det, sier Else Marie med et smil.

Lett å finne inspirasjon

Else Marie tegnet alltid da hun var liten. Og så likte hun å leke med bestemorens gamle ballkjoler. Hun kledde seg ut og danset foran speilet som gikk fra golv til tak i Christensen-gården i Mandal. I 1946 begynte hun på Statens håndverks- og kunstindustriskole, og venner av faren hennes ristet på hodet over at han skulle koste en utdannelse på datteren. Hun skulle jo tross alt bare gifte seg.

Men Else Marie fullførte skolegangen og jobbet så ved et gobelinveveri i Holland. I en periode var hun designer på Høie fabrikker, i 12 år var hun tegnelærer ved yrkesskolen i Kristiansand. Samtidig begynte hun å lage billedtepper. Hun debuterte i Kunstnerforbundet i Oslo i 1966.

– Min første oppdragsgiver var Kirsten Flagstad. Du kan tro jeg var glad! Jeg var fascinert av henne og husker godt at vi var tre venninner, Bodil, Torhild og jeg, som hadde syklet flere mil da vi jobbet i Holland for å komme på en av konsertene hennes, forteller Else Marie. Bodil het for øvrig Cappelen og ble sent i livet kjæreste med hardangerpoeten Olav H. Hauge.

Else Marie er glad i det vakre og blir inspirert av å se hva andre mennesker lager. Hun henter fram en perm hvor hun har samlet gamle kniplinger og heklede brikker. Det er lett å finne inspirasjon, mener hun. Den fins jo overalt!

– De fleste teppene dine har religiøse motiver?

– Ideene om hva jeg skal lage, får jeg når jeg setter meg ved veven. Et av de siste teppene om Dalai Lama ble til etter at jeg så i en bok som en venn hadde kjøpt til meg i Tibet.

Et dikt kan også ende opp som teppe. Som Arnulf Øver-

Nå vil Else Marie i gang med nye bilder. Skisser, nøster med garn i alle farger fyller rommet hun arbeider i. Hver dag kjenner hun hvordan vevstua venter på henne.

lands *De hundrede violiner: "En vår skal endog det fattigste hjerte eie. En stjerne skal våke over de mørkeste veie. En drøm skal senke seg over det usleste leie"*.

– Jeg skrev og inviterte ham – og han kom. Kreket seg til utstillingen, som den aldrende og syke mannen han var blitt. Senere fikk jeg to brev hvor han sa han likte teppene. Det ble jeg glad for. Arnulf Øverland og jeg var nemlig uenige om mangt, fastslår Else Marie.

Livet gjennom trådene

"Det å gå i gang med et stort teppe er som å legge ut på en lang skitur. Du kommer med en gang inn i den gode, langsomme rytmen, fordi du vet at veien er lang og at det ikke nytter med et forsert jag.

Det kan ta år før et teppe kan klippes ut av veven. En legger tråd over tråd med gaffel til noe en vet skal leve lenger enn en selv, og som kanskje skal gå i arv fra generasjon til generasjon. Man har ikke levd forgjeves. Det blir noe igjen etter en, når en selv er borte." (Sitat hentet fra Gunvald Opstads bok om kunstneren.)

– Om jeg føler meg ensom?

Tekstilkunstneren Else Marie Jakobsen har vevd 578 billedtepper. Hun er utnevnt til ridder av 1. klasse av St. Olavs orden. Hun har også æresdoktorat ved Det teologiske menighetsfakultetet. Hun er også kjent for sitt arbeid med altertavler, som hun har laget 33 av. Disse henger blant annet i København, Spania og i De forente arabiske emirater.

I grunnen ikke. Selv om det kan bli noen lange kvelder, så er jeg så heldig å ha mine nærmeste rundt meg. Da Finn døde, var det godt å ha veven å gå til. Vevstua har vært en livslang venn. Det hjelper å ha sine egne interesser. Jeg har jo sett hvordan kvinner faller sammen når de blir enker. Jeg tror det er viktig å bygge opp noe for seg selv, noe å holde på med. Forresten er jeg så heldig å ha en solstråle rett i nærheten. Mitt lille oldebarn Marie på fem år. Hun stråler, og jeg gleder meg over at hun tegner så mye. Det er stort å se at livet går videre.

Om jeg gruer meg for alderdommen? Nå vil jeg jo si at jeg er et godt stykke inn i den.

Hun ler, og fortsetter:

– De færreste av oss ønsker

vel å sitte der, tomme i blikket i gangen på et sykehjem. Men nå har jeg jo dårlig hjerte, så jeg kan jo håpe at det går fort.

Hva livet har lært meg? Nei, nå synes jeg du blir for filosofisk. Det har vært så mye. Tunge og triste ting. Mye glede. Familieliv og arbeid, som for folk flest. Men selv om det har vært veldig mørke stunder, har jeg alltid hatt håpet.

– Hva med troen?

– Den har vaklet, og i en periode møtte jeg så mye pietisme i Studentlaget i Oslo at jeg ble sint og brøt i 12 år. Så skjedde det noe. Jeg hadde fått et oppdrag om å lage en altertavle. Det var påske, og Finn og jeg gikk til nattverd. Det var en sterk opplevelse som førte meg tilbake til Gud.

Nå vil Else Marie i gang med nye bilder. Skisser, nøster med garn i alle farger, våren som spraker utenfor vinduet, blader og blomster som folder seg ut. Dette store som vi kaller for livet ... hun kjenner hvordan vevstua venter på henne.

– Det skal så lite til før jeg blir glad. Nei, jeg blir aldri lei av å veve og leve. Og jeg har fortsatt mye på hjertet.

(Kilder: *Fædrelandsvennen* og boka *Else Marie Jakobsen av Gunvald Opstad* (Stenersens Forlag, 1987).)